

ТРАКИЙСКИ УНИВЕРСИТЕТ	
Стара Загора	
Ветеринарно медицински факултет	
Вх. №	520
Дата:	29.05.2017

РЕЦЕНЗИЯ

По процедура за придобиване образователна и научна степен "Доктор", в област на висше образование б. Аграрни науки и ветеринарна медицина, професионално направление б. 4. Ветеринарна медицина, по научната специалност "Зоохигиена и организация на ветеринарното обслужване".

От: проф. д-р Никола Нецов, член на научното жури за провеждане на процедурата, съгласно заповед № 260 от 10. 02. 2017 г. на Ректора на ТрУ, Стара Загора, проф. д-р Иван Въшин

По процедурата участва един кандидат, д-р Мехмед Юксел Халил, редовен докторант към катедра "Общо животновъдство", секция "Ветеринарномедицинска хигиена", ВМФ- ТрУ, Стара Загора.

Роден е на 16. 05. 1986 г. в гр. Кърджали. През 2010 г. завършва висшето си образование с магистърска степен по ветеринарна медицина от ВМФ- ТрУ в гр. Стара Загора. Веднага започва трудовата си дейност в практиката, което е похвално. Общопрактикуващ ветеринарен лекар в с. Бял извор /Кърджалийска област/ в продължение на 3 години- от 2010 до 2013, след което се явява и печели конкурс за образователна и научна степен "Доктор" към секцията по "ВМХ и патоеология" във ВМФ, ТрУ, Стара Загора. Отчислен е и с право на защита през 2017 година. Доктор Халил живее в Стара Загора, работейки понастоящем като ветеринарен лекар- регистратор в катедра "Хирургия", ВМФ, ТрУ.

Изискуемите документи по тази процедура са представени от кандидата и отговарят на необходимите критерии и изисквания. Всички изпити са успешно положени, поради което няма да детайлизирам нещата в тази посока. Доктор Халил владее писмено и говоримо английски и турски език. Той е с много добра софтуерна грамотност. Притежава отлични умения в областта на фотографирането, фоторедактирането и видеозаснемането. Това са важни методи, използвани много често от ветеринарномедицинските специалисти за описване условията на отглеждане на животните, както и патоеологичните им активности ако конкретните технологични решения не са в унисон с изискванията на животновъдната ергономия и ветеринарномедицинската хигиенна наука.

Темата на представения основен дисертационен труд е "Влиянието на зоохигиенните условия върху поведението на кучета, отглеждани в приемници", с научен ръководител доц. д-р д-р двм Красимира Узунова от катедра "Общо животновъдство", ВМФ- ТрУ.

Разработен е на 192 стандартни машинописни страници, онагледен с 14 таблици и 45 фигури. Оформлението и структурирането му отговарят на нужните изисквания за написване на подобна научна разработка в такъв формат. Литературният обзор съдържа 185 автора, от които 163 са на латиница и 22 на кирилица.

От години в България безпризорната кучешка популация представлява сериозен проблем, от който страдат едновременно и животните, и хората. Въпреки това, той съзнателно или несъзнателно се принизява, не се решава, което не говори добре за страна, членуваща в ЕС. Ето защо, не мога да пропусна факта, че **д-р Халил е първият научен работник, изследвал, анализирал и коментирал задълбочено и обстойно конкретната картина относно безпризорните кучета в страната ни.** Подходил е оригинално и конструктивно по различните етиологични аспекти, свързани с "безпризорността", утвърждавайки нова терминология в тази посока. "Приемници" за безпризорни кучета, вместо "приюти", както е към настоящия момент, и "безпризорни", вместо "безстопанствени, бездомни или скитащи кучета" и др. По отношение на термина "приемници" за безпризорни считам, че смислово /пояснено е в дисертационния труд/, "приемник" подхожда много повече на статуса на тези животни, оставени по една или друга причина без надзор. Съобразно програмите за борба с безпризорната кучешка популация се предлага те да се приемат в описаните обекти, и да остават там до безплатното им осиновяване- както в страните, с по-развита кинология. Определението за "безпризорни" също е значимо, защото от тук произтичат останалите препоръчителни съждения за редуциране на тази популация, често агресивна, поради неправилния подход на човека към нея. Безпризорните кучета го възприемат като стрес- фактор, резултатът е формиране на "страхлив" поведенчески модел у кучетата. Те стават агресивни- това е защитата им от стрес- фактора /човекът, с неправилен подход към тях/.

В дисертационния си труд д-р Халил е доказал, че типизирането нервната система на безпризорните и определяне степента на социализирането им са двата основни фактора, чрез които е възможно да се минимализира неправилното отношение на човека към тези животни за успешното им социализиране /приобщаване към околната среда/. Така ще се улесни и оставането им в приемниците до края на живота им, след периодично подлагане на щателна ветеринарномедицинска обработка и предлагане за безплатно осиновяване. Тези кучета не трябва да се връщат обратно на улицата, както е към момента. Доктор Халил е стигнал до значим, логично обоснован извод, че кучето няма място на улицата. Предлагат се и конкретни решения, улесняващи осъществяването на подплътеното с

научни аргументи, предложение. Отбелязва се, че общинските власти са тези, които трябва незабавно да се заемат с тази нелека, но значима задача, за да се реши най- после проблемът с безпризорната кучешка популация в България. Докторантът е подчертал също така, че зоохигиенните фактори трябва да се диференцират на два вида: биохимикофизични и социоетологични /социобиологични/. Като последните имат по- високостепенно значение по формирането на успешен етологичен модел не само при безпризорните, въобще при кучето. Естествено и биохимикофизичните фактори са със своето значимо място при отглеждането на това животно. Но трябва да се знае, че най- добри резултати биха се получили, ако се подхожда комплексно при стопанисването му, при все, че водещото значение е на социоетологичните фактори на околната среда. Всъщност комплексният подход към тази нерешена актуална проблематика, с едновременното участие на ветеринарни и хуманни лекари и биолози е ключът към успеха за редуциране и овладяване на безпризорните кучета в Република България.

Представени са 7 извода, 10 препоръки за науката и практиката, 5 оригинални и 4 потвърдителни приноса. Те са добре формулирани, в ясна и точна по степен на значимост, последователност, което също е една от положителните страни на актуалната научна разработка.

Към представения дисертационен труд имам следните критични бележки:

1. Защо са изследвани точно тези приемници за безпризорни кучета, а не други? На мен лично, не ми стана много ясно кои са критериите, по които са избрани работните обекти?
2. Защо не се изследвани условията на отглеждане на безпризорните кучета в повече приемници?
3. Как се преценява ролята на природозащитните организации в тази посока? Съществуват такива, които нарочно пречат на дейността на ветеринарните лекари за правилното решаване на проблематиката. Получава се така, че трябва да се борим не само с безпризорните кучета, които са неизменно на улицата, но със законодателството и природозащитниците. Как да се осъществява това практически?
4. Типизирането темперамента и степента на социализирането на безпризорните кучета е задължително мероприятие- доказано е в научния труд. Как е възможно това да стане задължителна практика? Не става ясно мнението на докторанта по този важен въпрос, защото тук се крие разковничето на успеха за редуциране на безпризорната кучешка популация;

5. Прави впечатление малкото цитирания на български и руски /особено руски/ автори по този въпрос. Отбелязвам това, поради факта, че Русия е страната, с най- високостепенен пиетет към кучето по принцип;

6. Намирам, че би могло част от резултатите да бъдат статистически обработени. Считаю, че вариационно-статистическата им обработка щеше да допринесе за по- висока степен на достоверност на цитираните изводи, препоръки и заключения в дисертационния труд.

През 4-те години на обучение и изследвания д-р Халил е участвал в престижни научни мероприятия, където се е представил много добре и доказателство за това са двата научни симпозиуми 2014-15 г. в гр. Тимишоара- Румъния. Участвал е там и през 2016 г, както и на 2 конференции в гр. Истанбул- Турция. Сертификатите, представени от колегата удостоверяват научните му успехи, и то в утвърдени европейски научни мероприятия. Притежава и сертификат за участие в научен семинар "Общество на знанието и успеха".

Освен основния дисертационен труд, докторантът е представил 3 научни публикации, свързани с него, от които една самостоятелна, съгласно изискванията. Това са интересни и актуални научни разработки, третиращи проблемите, относно отглеждането на кучета в България. В едната от тях се изследва статуса на безпризорната кучешка популация само в Стара Загора- град и област. Доказано е, че една от основните причини за нередущирането ѝ, е постоянният източник на безпризорни животни, поради несъзнателното отношение на собствениците им, не регистриращи ги своевременно- това са т. нар. "мъртви души". Фактологично съществуват, но документално не. Следствието от посоченото и доказано несъзнателно отношение на собствениците на кучета е несекващото попълнение на безпризорната кучешка популация и упоритото ѝ ненамалване. В тази научна разработка, публикувана в сп. "Животновъдни науки" се доказва, че етиологичните аспекти на "животинската безпризорност" принципно в България са разнопосочни, не се коренят само в законодателствените грешки, но и в равнището на анималистичното възпитание и култура на човека, занимаващ се с отглеждане и стопанисване на кучето.

Останалите две научни разработки са представени на научни симпозиуми в гр. Тимишоара- Румъния, оценени подобаващо от тамошната научна общност и наградени от международно научно жури. Доктор Халил е изследвал връзката между психотичните състояния при кучето и типа на нервната му система. Интересно аналитико- практическо научно проучване, свързано с патоетологичната наука, която за пръв път като научен термин и насока е въведена в тази научна секция.

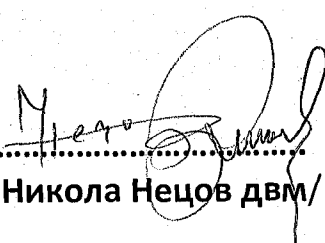
Психотичните състояния при кучето се развиват отново, поради неправилен подход на човека към него, следствие от нетипизиране нервната му система. От животните се иска по неподходящ начин формиране на определен етологичен модел, но той се развива в патоетологичен, поради непознаване темперамента на животното от страна на човека. От тук е и неправилният подход към него. Всъщност психопатоетологията при кучето се развива при неправилно отношение към него, включващо не само работата за правилното му социализиране, но и осигуряване благополучието им в онзи толкова актуален тристранен негов аспект, известен на широката научна общност.

Доктор Халил е участвал и в два научни проекта във ВМФ: първият с научен ръководител проф. д-р И. Николов, и вторият с научен ръководител проф. д-р Т. Мирчева.

Заключение: Независимо от критичните бележки, като изхождам от представените материали и Закона за развитие на академичния състав в Република България, Правилника за неговото приложение и Правилника на ВМФ- ТрУ, Стара Загора за придобиване на образователна и научна степен "Доктор", считам, че д-р Мехмед Халил напълно отговаря на тези критерии.

Предлагам той да придобие образователната и научна степен "Доктор", в област на висше образование 6. Аграрни науки и ветеринарна медицина, професионално направление 6. 4. Ветеринарна медицина, по научната специалност "Зоохигиена и организация на ветеринарното обслужване".

Стара Загора
20. 03. 2017 г.

Рецензент:.....
/проф. д-р Никола Нецов д-р/